

Söz konusu âyet-i kerimenin, "insanın hayat-ı şahsiye ve içtimaiyesine nasıl baktığını" açıklar mısınız?

"Gaye, fayda, sır, ahlâk-ı ilâhîye ile tahalluk," gibi birçok manaya gelen **"hikmet"** kelimesi, insanın akıl ve kalp âleminde hâkim olursa, o kişinin bütün işleri yerinde ve faydalı olur. Hikmetin zıddı olan **"abesiyetten"** yani faydasız, lüzumsuz ve boş işlerden uzak kalır.

İnsanın gerek ferdî hayatını, gerek aile ve içtimaî hayatını tanzim eden bütün faydalı esaslar, Allah keliminde kemaliyle yer almıştır. Kur'ân-ı Hakîm'in bütün hükümleri hak ve hakikattir, hepsi hikmetli ve faydalıdır. Bunlara ittiba eden kişi, hikmetin bir diğer tarifi olan **"ahlâk-ı ilâhîye ile tahalluk,"** şerefine erer. Yani Kur'ân ahlâkıyla ahlâklanır. Allah nelerden razı oluyorsa, o da onları sever ve hayatıyla izhar ve ispat etmeye çalışır. Ve Allah nelerden razı değilse, onlardan nefret eder ve uzak durur. Artık o kişinin bütün işleri ilâhî emir dairesinde cereyan eder. **Böyle kişilerden teşekkül eden bir cemiyette de huzur, emniyet, adalet, ahlâk, fazilet gibi ulvî esaslar hükmünü icra ederler.**